

Gezamenlijke dienst van:

Opstandingskerk, Detakerk, Vredeskerk, Doopsgezinde Gemeente, Jacobusparochie.

Voorgangers: Ds J. Zuurmond en ds. Carla Borgers van de Doopsgezinde Gemeente

23 september 2012 - Eerste zondag van de herfst - Vredesweek

Job 28 – Marcus 9:30-37

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

Sommige dingen zou je liever gewoon niet weten.

[Met mobiel in de hand] Ja, ook ik heb er zo één. In Nederland hebben we zelfs meer mobieltjes dan mensen, dus het zal u niet verbazen dat ik er ook één heb. En ik ben er in korte tijd vreselijk afhankelijk van geworden. Zonder dit ding verdwaal ik in Europa, in ons land, zelfs in Enschede. Het is m'n agenda. M'n brievenbus. Het is m'n radio, waarop ik zelfs in het verste buitenland gewoon naar radio Enschede kan luisteren. Mijn eigen muziek staat er op. Het is m'n camera voor de snelle kiekjes en korte filmpjes. En o ja, ik kan er ook nog mee bellen, en ben overal bereikbaar.

Tot zo ver niet echt verkeerd. Maar wat ik eigenlijk niet of nauwelijks wist toen ik dit mobieltje – het is m'n derde – kocht, is dat om dit mobieltje te maken maar liefst 75 kilo grondstoffen nodig waren. Alleen al om de centrale chip te maken – de siliciumchip die zelf twee gram weegt – is 32 liter water nodig, 1,6 kilogram brandstof, en 72 gram aan chemische grondstoffen.

Met het oog op deze vredesweek, waarin grondstoffen centraal staan, heb ik het maar eens uitgezocht. Net zo lief had ik het niet geweten.

Carla: heb je dan ook uitgezocht waar die grondstoffen vandaan komen

Ja, nu ik toch eenmaal bezig was, heb ik het spoor gelijk ook maar iets verder terug gevolgd. Bijvoorbeeld het spoor van de stof – het erts – 'coltan'. Ik had er eerlijk gezegd nog nooit van gehoord. Maar het is een vrij zeldzaam erts, dat bestaat uit een samentrekking van de metalen columbium en tantalium. En het is belangrijk voor de productie van zo'n telefoon. Je kunt er heel goede heel goede heel kleine condensatoren van maken. Een soort miniaccuutjes die her en der nodig zijn in het elektronisch circuit van de telefoon. 'Coltan' is vrij zeldzaam. En 80% van dat 'coltan' komt uit Congo. Je kunt je voorstellen dat in de voorbije 15 jaar de prijs van coltan tot recordhoogtes is gestegen.

Carla: dat lijkt me helemaal niet verkeerd voor de Congolezen. Wij Nederlanders profiteren door de olie- en gaswinning immers ook van de stijgende olie- en gasprijzen. Om van de mega-rijke Noren nog maar niet te spreken.

Helaas Carla. Helaas goede mensen. Sommige dingen zou je liever niet weten. Ook dit niet. Het tegendeel blijkt waar. Juist daar in Congo. De gestegen prijs van dat Coltan heeft voor de Congolosen helemaal niets goeds gebracht. De afgelopen weken zagen we steeds het protest

van mijnwerkers uit Zuid Afrika op tv. Die delven Platinum. Een prachtig metaal. Maar de mijnwerkers doen het zwaarste werk tegen een hongerloon. In de Coltanmijnen van Congo is het niet anders. De lonen van de mijnwerkers zijn niet gestegen met de prijsstijging. Het onderwijs in de mijnstreken is er niet door verbeterd. Nog steeds werken in de Coltanmijnen kinderen, vanaf zeven jaar oud.

De stijging van de grondstofprijzen heeft juist het omgekeerde effect gehad. Het gaat in de mijnstreken nu nog meer om winst. Nog meer om macht. De belangen zijn alleen maar toegenomen. Met alleen maar conflicten tot gevolg. Daarmee zijn de mijnstreken in een vreselijke cirkel terecht gekomen. Want oorlog kost geld. Met de winst op de grondstoffen wordt het geweld gefinancierd dat nodig is om de grondstoffen veilig te stellen. De gewapende groepen bezetten de mijnen en dwingen burgers om er te werken, zo staat in verschillende rapporten. Met het geld dat ze daar illegaal mee verdienen, kunnen zij hun strijd en terreur nog langer voortzetten.

Het valt trouwens niet mee om dit allemaal uit te zoeken. De grondstofhandel is vaak erg duister. Maar duidelijk is wel dat de kans bijzonder groot is dat ik met de aankoop van mijn mobieltje voor een deel de oorlog in Congo heb gefinancierd.

Carla: als het zo erg is... bestaan er dan ook alternatieven? Die zullen vast veel duurder zijn. Maar bestaan ze überhaupt?

Er wordt wel gewerkt aan kleinschalige alternatieven. Mobieltjes met veel gangbaarder en duurzamer grondstoffen bijvoorbeeld. En natuurlijk wordt er gewerkt aan keurmerken. En natuurlijk verkopen ook de grote fabrikanten liever een keurmerk-telefoon. Maar geen enkele telefoonfabrikant kan garanderen dat er geen bloed kleeft aan de gebruikte grondstoffen.

Heel veel zou je misschien liever niet weten. Maar als je het wél zou willen weten, als je ánders zou willen, dan is het nog een keer haast onmogelijk om de menselijkheid en de duurzaamheid van een product te garanderen. Ook dat had ik weer liever niet geweten...

Liever had ik niet geweten dat het met onze dagelijkse elektriciteit al niet veel beter is gesteld. Veel Nederlandse elektriciteitscentrales draaien op steenkool uit Colombia. Bij nader onderzoek blijkt dat de winning van die steenkool direct verbonden is met grootschalige liquidaties daar. Veel vakbondsleiders, en mensen die net op de verkeerde plek woonden, tussen de mijn en de haven van waar de kolen o.a. naar ons land worden verscheept, zijn slachtoffer geworden van grof geweld. En als je hierover navraag doet bij je elektriciteitsleverancier moet je heel hard aandringen om überhaupt antwoord te krijgen.

En zo is er ook nog de olie uit Zuid-Sudan, die ook eindeloos veel geweld, en gigantische milieuschade met zich brengt. Enz. enz. Net zo lief zou ik het allemaal niet weten.

Carla: Ik voel me vaak schuldig en machteloos tegelijk als ik deze dingen hoor. En ongetwijfeld herkennen velen dit gevoel. Jij vertelt het ons nu ook weer. Maar wat moeten we met ons schuldgevoel? Wat kunnen we doen in onze machteloosheid? Wat is in Godsnaam de zin van zo'n vredesweek – van zo'n vredesdienst als we zo onmachtig zijn om iets te veranderen aan die grondstoffen-economie? Om met Job te spreken: 'de wijsheid – waar moet je haar zoeken?'

Misschien is het toch goed, zo'n vredesweek over grondstoffen. Misschien is zelfs dit lastige weten toch goed. Als individu kan ik niet veel. Het zit allemaal diep in ons systeem. In ons systeem zit veel te weinig beloning voor verantwoordelijk gedrag, en veel te weinig sancties op

onverantwoordelijk-schadelijk gedrag. Korte termijn belang van economie krijgt veel te veel aandacht.

Maar in datzelfde systeem hebben consumenten samen toch wel enige macht. Als ik en jij en u écht verlangen naar duurzamer producten en dat verlangen uitspreken, komt er ook echt iets anders in de schappen van je supermarkt.

Ons kwaad geweten voelt niet prettig. Maar het is bij nader inzien toch een getuigenis van een diep onderliggend verlangen. En als ons 'kwade geweten' de keerzijde is van de droom/het verlangen, laten we dan ons kwade geweten toch maar koesteren. Het zou onbetaalbaar worden als we ophielden te dromen.

Carla: “Ontzag voor de Heer - dat is wijsheid. Het kwade mijden – dat is inzicht”, zei Job tegen zijn vrienden. Zou dat het verlangen, de droom zijn die diep in ons sluimert en die we hier met elkaar delen?

Laten we het hopen, Carla.

Laat het zo zijn.

Amen